

Міністерство освіти та науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
79000 м. Львів, вул. Університетська, 1; тел. (032) 272 70 40
факс (032) 297-89-03, zoomus@franko.lviv.ua

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи,
д-р. хім. наук, проф.
_____ Б. Котур

"__" _____ 2008 р.

НАУКОВИЙ ЗВІТ
про використання коштів, що спрямовані на збереження та забезпечення
належного функціонування у 2007 році
Наукових фондів та музейної експозиції Зоологічного музею
Львівського національного університету імені Івана Франка

Заст. проректора,
канд. хім наук., ст. наук. співроб.

С. Оришин

Декан біологічного факультету,
канд. біол. наук, доц.

С. Гнатуш

Науковий керівник,
д-р біол. наук, проф.

Й. Царик

1. Перелік заходів, здійснених для підтримання Наукових фондів та музейної експозиції Зоологічного музею ЛНУ імені Івана Франка (Музейної колекції).

Станом на 1 січня 2007 року Музейна колекція нараховує 169 074 експонатів, які представляють фауну всього світу.

У 2007 році здійснено два повні протруювання всіх фондів, що входять до Музейної колекції, проведено їх впорядкування. Ентомологічні колекції, вік яких становить більше 70 років та орнітологічна колекція доц. Н. Сребродольської були спеціально три рази додатково перевірені та двічі протруєні. Для ефективнішого збереження колекцій комах у цьому році виготовлено нові ентомологічні коробки. Проведено заміну та дозаливання фіксаторами більше 100 старих мокрих препаратів, для чого були закуплені формалін та льодяна оцтова кислота. У всіх залах закінчено капітальний ремонт і завершується відновлення експозиції музею, для чого придбано засоби побутової хімії. Архівні модулі музейного фондосховища, створеного у минулому році, дооснащено додатковими полицями, що дасть можливість більш ефективно використовувати площі для збереження експонатів. Музейне фондосховище оснащено термостатом призначеним для збереження унікальних мікропрепаратів, колекції яких і далі поповнюються рідкісними та типовими зразками мікрофауни.

Завдяки польовим виїздам (відрядження), у 2007 році, Музейну колекцію поповнили - 335 зразками, серед яких 25 нових для музею видів тварин привезених з Антарктики: буревісник сніжний (*Pagodroma nivea*), пінгвін Аделі (*Pygoscelis adeliae*), пінгвін віслюків або перуанський (*Pygoscelis papua*), баклан синьолиций (*Phalacrocorax atriceps bransfieldensis*), поморник полярний або мак коміка (*Catharacta scua maccormicki*), сивка біла (*Chionis alba*), крячок південний (*Sterna vattata*).

Таблиця 1

Нові надходження до колекцій Зоологічного музею, протягом 2007 року,
згідно складових частин музею

№ п/п	Назва частини НН та вид об'єкта поповнення	Кількість одиниць зберігання
1	Оологічний фонд	56
2	Фонд риб	38
3	Фонд плазунів	2
4	Фонд птахів	25
5	Фонд ссавців	16
6	Остеологічний фонд	62
7	Колекції ракоподібних	30
8	Ентомологічний фонд	126
9	Малакологічний фонд	78
10	Остеологічний фонд	62

З метою електронного впорядкування документації про колекції музею, проведено оновлення параметрів музейного комп'ютера.

2. Перелік нормативних документів, якими обґрунтовується періодичність проведення регламентних та інших відновлювально-профілактичних робіт по збереженню Музейної колекції.

Положення про Зоологічний музей біологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Львів. 2007.

Інструкція з обліку та зберігання музейних цінностей, що знаходяться в Державному природознавчому музеї НАН України (м. Львів). Львів. 1997.

Інструкція з охорони праці (№399) в Зоологічному музеї кафедри зоології біологічного факультету. Львів. 2005.

Заславский М.А. Экологическая экспозиция в музее: пособие для музейных работников по конструированию музейных биологических экспозиций. Ленинград: Наука. 1986.

Пахомов О.Є., Кульбачко Ю.Л. Виготовлення зоологічних наочних посібників та наукових колекцій. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ. 2006.

3. Співробітники, які беруть участь у заходах щодо збереження та забезпечення належного функціонування Музейної колекції.

У роботах із збереження і забезпечення належного функціонування Музейної колекції беруть участь такі співробітники музею та кафедри зоології:

Царик Йосиф Володимирович - науковий керівник, професор, зав. кафедрою зоології.

Шидловський Ігор Віталійович – зав. Зоологічного музею.

Затушевський Андрій Тимофійович – інженер Зоологічного музею.

Головачов Олександр Валерійович – асистент каф. зоології.

Дикий Ігор Васильович - асистент каф. зоології.

Закала Оксана Степанівна – старший лаборант Зоологічного музею.

Романова Христина Йосипівна – інженер Зоологічного музею.

Сеник Мар'яна Андріївна – інженер Зоологічного музею.

Горбань Ігор Миронович – провідний науковий співробітник.

Струс Юрій Михайлович – студент кафедри зоології.

Шкаран Віктор Іванович – заступник завідувача біолого-географічного стаціонару ЛНУ ім. Івана Франка з наукової роботи.

4. Навести заходи, які власник об'єкта НН здійснив щодо можливості користування ним іншими науковими установами.

Оновлено українську версію web-сторінки з описом Зоологічного музею на сайті ЛНУ ім. Івана Франка та сайті Гданської політехніки (Польща), подано link-и на наші сторінки кафедри зоології біологічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка та Природознавчого музею НАН України.

Протягом звітнього періоду музейними колекціями мали змогу користуватися для підготовки дисертацій, наукових праць та регіональних списків рідкісних тварин: співробітник Інституту екології Карпат – Башта А.-Т.В. (каталоги та колекції рідкісних хребетних тварин Львівщини, ссавці Закарпаття); аспірантка Інститут систематики та екології тварин Польської Академії наук /Краків, Польща/ – Баханек Ю. (колекції рукокрилих); співробітник Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України – Атамась Н.С. (колекції яєць мартина жовтоносого та спільні дослідження в Шацькому національному природному парку); співробітник Зоологічного музею Київського національного університету імені Тарса Шевченка – Зиков О.Є. (збори білозубок); аспіранти кафедри зоології ЛНУ ім. Івана Франка – Пісулінська Н.В. (колекції вівсянки очеретяної) та Кушинська М. (колекції комах запилювачів рослин).

Створено комп'ютерну базу даних колекції ссавців Зоологічного музею та підготовлено до друку Каталог колекцій: «Ссавці (Mammalia) у колекціях Зоологічного музею ЛНУ ім. І. Франка». Закінчується підготовка каталогу «Каталог колекції прісноводних молюсків проф. В. І. Здуна у фондах Зоологічного музею ЛНУ ім. І. Франка».

Ведуться роботи з підготовки рукопису нового каталогу «Напівтвердокрилі комахи (Hemiptera, Heteroptera) з колекції Е.-Ф. Гермара у фондах Зоологічного музею ЛНУ ім. І. Франка» (частина друга), вік яких складає майже 200 років.

Музей, як державний, з природничим профілем, зареєстровано при Управлінні культури і туризму Львівської обласної державної адміністрації системи Міністерства культури і туризму України (отримано свідоцтво).

5. Перелік основних наукових публікацій за 2007 рік, які оформлені за використанням об'єктів Музейної колекції.

1. Дикий І., Загороднюк І. Вовчок садовий (*Eliomys quercinus*) із Закарпаття у фондах Зоологічного музею імені Бенедикта Дибовського (Львів) // Вестник зоологии. – 2005. Випуск 39(3). – С. 84.
2. Shydlovskyy I.V. Fenetic variability of the Lapwing populations that inhabit Western Ukraine // Вісн. Льв. нац. ун-ту, сер. біол. – 2007. – Вип.44 – С. 101-106.

3. Царик Й.В., Горбань І.М., Сенік М.А., Закала О.С., Кийко А.О. Екологія між лісом та луками як осередки концентрації різноманіття птахів. // Екологія та ноосферологія. – 2006. – Т. 17, № 1-2, – С. 78-85.
4. Сенік М.А. Птахи родини плискових (Motacillidae) в лучних екосистемах заходу України // Матеріали міжнародної конференції “Біологія ХХІ століття” (м.Черкаси, 01-04.04.2007 р.). – Канів -Київ, 2007. – С. 253-254.
5. Горбань І.М., Струс Ю.М., Шидловський І.В. Редкие кулики орнитологического заказника «Чолгинский» во Львовской области // Достижения в изучении куликов Северной Евразии: тезисы докл. VII Международ. совещ. по вопросам изуч. куликов, (г. Мичуринск, 5-8 февраля 2007 г.). – Мичуринск: МГПИ, 2007. – С. 22-23.
6. Шидловський І.В., Горбань І.М. Орнітологічна колекція Н.І. Сребродольської у фондах Зоологічного музею ЛНУ імені І.Франка // Біологічний вестник. – Харків, 2007. – Т. 11, № 1. – С. 38.
7. Shydlovskyy I.V., Pisulinska N.A. The results of the bird fauna study on the territory of Cholginski reserve during autumn migration (1995-2006) // Programme and abstract 9-th SEEN Workshop (Conference Hotel of Jagiellonian University, Cracow, Poland, 5-8 July 2007 r.). – Cracow, 2007. – P. 13-14.
8. Шидловський І.В. Матеріали до вивчення орнітологічної колекції професора Ф.Й. Страутмана Зоологічного музею ЛНУ ім. І. Франка // Известия Музейного фонда им. А.А. Браунера / Междунар. науч. совещ. «Актуальные вопросы комплектирования и сохранения зоологических коллекций» (Одесса, 18-20 сентября 2007 г.). – Одесса, 2007. – № 2-3, Т. 4. – С. 51-52.
9. Яворська Г., Шидловський І. Джерела інфікування та ідентифікація збудників мікробного псування постійних фіксованих експонатів зоологічного музею // Известия Музейного фонда им. А.А. Браунера / Междунар. науч. совещ. «Актуальные вопросы комплектирования и сохранения зоологических коллекций» (Одесса, 18-20 сентября 2007 г.). – Одесса, 2007. – № 2-3, Т. 4. – С. 69.
10. Царик Й.В., Пісулінська Н.В., Шидловський І.В. Фенологія вівсянки очеретяної (*Emberiza schoeniclus*) на заході України // Мат. IV Міжнар. наукової конф. ZOOCENOZIS-2007 "Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах" (Дніпропетровськ, 9-12 жовтня 2007 р.). – Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2007. – С. 452-454.
11. Пісулінська Н. Біометричні характеристики вівсянки очеретяної (*Emberiza schoeniclus*) на Львівщині // Мат. III Міжнар. наукової конф. "Молодь та поступ біології" (м. Львів, 23-27 квітня 2007 р.). – Львів, 2007. – С. 290-291.
12. Пісулінська Н.А. Вівсянка очеретяна (*Emberiza schoeniclus*) в колекціях Львівських музеїв // Известия Музейного фонда им. А.А. Браунера / Междунар. науч. совещ. «Актуальные вопросы комплектирования и сохранения зоологических коллекций» (Одесса, 18-20 сентября 2007 г.). – Одесса, 2007. – № 2-3, Т. 4. – С.40-41.
13. Закала О.С. Прудка очеретянка в Шацькому НПП: сучасний стан, біотопний розподіл, загрози для існування // Наукова конференція "Сучасні проблеми заповідної справи" – Шацьк, вересень 2006. – 3 стор.
14. Сенік М. А., Закала О.С., Горбань І.М. Чернь червонодзьоба (*Netta rufina*) // Матеріали до нового видання Червоної книги України.
15. Закала О.С., Сенік М. А., Горбань І.М., Дзюбенко Н. В. Крячок малий (*Sterna albifrons*) // Матеріали до нового видання Червоної книги України.
16. Шидловський І.В. Синиця біла *Parus cyanus*, як кандидат до Червоної книги України. (Видання Інституту зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена. – 4 стор. – у друці).
17. Шидловський І.В. Пісочник великий *Charadrius hiaticula*, як кандидат до Червоної книги України. (Видання Інституту зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена – 4 стор. – у друці).
18. Шидловський І.В. Матеріали до спостереження червонокнижних видів птахів в Україні (Збірник матеріалів спостережень за червонокнижними видами. Інститут зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена. – 32 стор. – у друці).

19. Сенік М. Трофічні зв'язки лучної орнітофауни у весняно-літній період (Західний регіон України) // Стаття подана до публікації в Екологічний збірник НТШ. (у друці).
20. Сенік М.А. Спостереження червонокнижних видів птахів в лучних та навколородних біотопах західних регіонів України // Збірник матеріалів спостережень за червонокнижними видами. Інститут зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена. (у друці).
21. Затушевський А.Т., Шидловський І.В., Закала О.С., Дикий І.В., Сенік М.А., Романова Х.Й. Каталог колекцій ссавців Зоологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка. – Львів: видавничий центр імені Івана Франка, 2007. – 400 с.
22. Шидловський І.В., Горбань І.М. Чайка *Vanellus vanellus*, як кандидат до Червоної книги України. (Видання Інституту зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена. – 4 стор.)

Об'єкти орнітологічної колекції використані для підготовки кандидатської дисертації «Біологія вівсянки очеретяної (*Emberiza schoeniclus* L.) на Заході України: біотопічний розподіл, міграція, динаміка чисельності, біометрія» (автор – Пісулінська Н.А., науковий керівник – проф. Царик Й.В.).

6. Наукові результати, досягнуті за 2007 рік за використанням об'єктів Музейної колекції.

6.1. Окремі об'єкти Музейної колекції у звітному періоді були використані у виконанні науково-дослідної теми кафедри зоології. Зокрема, Колекції хребетних тварин з колекцій Н. Сребродольської та Й. Страутмана були використані у виконанні науково-дослідної теми ОБ – 83 п “Моніторинг екосистем транскордонних територій Розточчя та Західного Полісся” Державний реєстраційний № 0103U001914. Керівник: проф. Царик Й.В.

Основні результати. В рамках виконання даної теми і програми співробітництва між кафедрою зоології та природоохоронними територіями регіону підтримується ініціатива формування двох міжнародних транскордонних біосферних резерватів, затверджених програмою ЮНЕСКО. Впродовж звітного року застосовані результати досліджень у практиці природоохоронної діяльності природного заповідника Розточчя, Шацького і Яворівського національних природних парків. Продовжується контроль за змінами популяційних параметрів зникаючих видів та таких, що занесені до міжнародної та національної Червоних книг.

Проведено обліки гніздової орнітофауни всієї верхньої частини долини р. Прип'яті, проведено оцінку успішності гніздування куликів в долині річки і чисельність рідкісних видів тварин вцілому. Продовжено дослідження міграцій та орієнтації птахів у заказнику "Чолгинський" (Яворівський р-н, Львівська область), закільцьовано понад 1000 птахів, проведено 100 експерименти з орієнтації.

Підготовлено нові необхідні видові нариси та обґрунтування для видів кандидатів до Червоної книги України.

6.2. Окремі експонати і частково експозиція Музейної колекції використовували у проведенні малих практикумів із зоології безхребетних та хребетних тварин, великого практикуму із зоології, спецпрактикуму та спецкурсів: орнітологія, теріологія, етологія, зоогеографія (1-5 курс) кафедри зоології ЛНУ ім. Івана Франка.

7. Необхідність подовження терміну підтримки Музейної колекції.

Основними складовими Музейної колекції є неживі експонати з різноманітними властивостями. Для збереження їх у належному стані необхідно проводити значний об'єм робіт, який полягає у періодичному догляді та протруюванні (два і більше разів на рік), перевірки на наявність шкіроїдів та молей і результатів їхньої життєдіяльності, чистоти та збереженості всіх (особливо ентомологічних) зразків. Значна частина старих (80 і більше років) колекцій потребує постійного догляду.

Регулярне виконання вказаних робіт дозволить і в подальшому зберегти Музейну колекцію у належному стані.